

Nr 138.

Av fröken **Hesselgren**, *angående vissa ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring.*

Alltsedan pensionslagens tillkomst har dess egendomliga för att ej säga orättvisa särställande av kvinnorna varit föremål för kritik från såväl manligt som kvinnligt håll. De förslag, som hittills framkommit till omorganisation av vårt försäkringsväsende, ha emellertid endast ytligt vidrört dessa missförhållanden, varför jag, på uppmaning av ett mycket stort antal kvinnoföreningar, ansett mig böra begära riksdagens medverkan till att i det förslag, som är att vänta angående revision av pensionsförsäkringslagen, hänsyn måtte tagas till de ändringskrav, som på detta område så ofta av dem framställts.

Såsom särskilt ogynnsamma framstå pensionslagens bestämmelser angående de gifta kvinnorna. Att dessa bestämmelser tarva ändring synes även vara pensionsstyrelsens mening, då enligt referat å sid. 186 i besparingskommitténs betänkande styrelsen sökt finna en väg till förbättrande av förutvarande hustrurs ställning. Såvitt av det korta referatet kan bedömas, förefaller det emellertid, som om detta pensionsstyrelsens förslag, gående ut på beredande av högre avgiftspensioner för änkor och frånskilda hustrur genom avdrag å mäns avgiftspensioner, icke skulle vara byggt på tillfredsställande principer och därför ej heller ägnat att lämna ett gynnsamt resultat.

Ett annat tillvägagångssätt torde vara att föredraga för att vinna en förbättring ej endast beträffande änkors och frånskilda hustrurs utan jämväl de gifta kvinnornas ställning. För min del vill jag förorda, att, liksom grundavgiften redan nu och enligt besparingskommitténs förslag fortfarande påföres lika för landets alla innebyggare från och med sexton till och med sextiosex års ålder, män som kvinnor, jämväl tilläggsavgifterna påföras efter samma regel, och detta även beträffande äkta makar. Vid beräkning av äkta makars tilläggsavgift skulle sålunda inkomsten, oberoende av om endera eller båda makarna förtjäna densamma, fördelas med hälften på vardera maken och följaktligen tilläggsavgiften, grundad för var och en av makarna på hälften av den gemensamma inkomsten, påföras dem båda med lika belopp.

För att avgiftspensionen, särskilt beträffande äkta makar, skall bli av verklig betydelse, torde i viss mån ökade pensionsavgifter icke kunna und-

vikas. Dock torde en sådan höjning böra företagas med stor varsamhet med hänsyn till de mindre inkomsttagarna och till önskvärdheten av att ej motverka eller skada frivillig försäkring.

Lagen om pensionsförsäkring avskiljer samtliga kvinnor i en särskild försäkringsklass med lägre förmåner än de som tillkomma män, oaktat att kvinnorna betala samma avgifter som dessa. Vid lagens tillkomst restes från kvinnornas sida en bestämd gensaga häremot, och under den tid, som sedan dess förflutit, ha de synpunkter, som då av kvinnoföreningar samfällt framfördes, ingalunda förlorat i styrka. Kvar står alltjämt, att den enda rationella och rättvisa grunden för en obligatorisk allmän pensionsförsäkring är full solidaritet mellan alla försäkrade enligt principen en för alla och alla för en. Lika litet som det är berättigat eller befunnits möjligt att inom pensionsförsäkringen uppdelat manliga yrkesutövare efter deras resp. yrkens vitt skilda invaliditetsrisker eller att skilja på befolkningen i städer och på landsbygd på grund av olikhet i medellivslängd, lika obefogat och till sina konsekvenser orimligt är det att i anledning av invaliditetsförhållanden och högre medellivslängd ställa kvinnorna i en särskild försäkringsklass.

☞ Beträffande den nu gällande procentuella skillnaden i beräkningsgrunderna för mäns och kvinnors avgiftspensioner är denna huvudsakligen baserad på den vid tiden för lagens utarbetande tillgängliga statistiken från svensk fattigvårdspraxis. Den uppfattning om en större invaliditet hos kvinnor, vartill nyssnämnda statistik gav anledning, anses sedermera ha vunnit bekräftelse genom det förhållandet, att kvinnorna vid pensionslagens tillämpning visat sig bli arbetsodugliga, d. v. s. invalida i lagens mening, väsentligt tidigare än män och i proportionsvis större antal än dessa tillerkänts pensionstillägg. Härvid har emellertid hänsyn ej tagits till vissa synnerligen beaktansvärda förhållanden.

När förslaget till pensionslag förelåg, framhölls från olika håll, att de från fattigvårdens område hämtade högre invaliditetsciffrorna för kvinnor till stor utsträckning icke härrörde från verklig arbetsoförmåga utan hade sin grund i ekonomisk invaliditet. På samma sätt spelar alltjämt kvinnors ekonomiska invaliditet en stor roll jämväl inom pensionsförsäkringens understödsverksamhet på grund av den låga uppskattningen av kvinnornas arbete inom hemmet.

En helt annan ekonomisk värdesättning av arbete inom hemmet än den som tillämpas inom pensionsförsäkringen kommer till synes i den Nya Giftermålsbalkens uttalande (G. B. 5 kap. 2 §), att verksamhet i hemmet utgör bidrag till familjens underhåll.

Vidare torde böra framhållas den i detta sammanhang ej alls beaktade omständigheten, att kvinnors invaliditetsrisk i ett avsevärt antal fall sammanhänger med moderskap och arbete såsom mödrar. Dessa riskmoment

äro givetvis av den beskaffenhet, att deras ekonomiska konsekvenser böra bäras lika av män och kvinnor.

Slutligen torde böra erinras om att den förefintliga och för pensionslagens särbestämmelser angående kvinnor åberopade skillnaden mellan mäns och kvinnors medellivslängd alltmer tenderar mot utjämning.

Här anförda omständigheter synas mig ge stöd för min uppfattning, att den enda rättvisa och tillfredsställande ordningen är, att hela befolkningen, män som kvinnor, sammanföres i en riskklass och att avgiftspensionerna beräknas efter för män och kvinnor gemensamma grunder.

Med stöd av vad som här anförts, hemställes,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar av lagen om allmän pensionsförsäkring,

att inom pensionsförsäkringen beräkningen av äkta makars tilläggsavgift grundas på hälften av makarnas gemensamma inkomst;

att denna tilläggsavgift påföres vardera maken med lika belopp;

att avgiftspensionen beräknas efter för män och kvinnor gemensamma grunder.

Stockholm den 22 januari 1926.

Kerstin Hesselgren.
